

Mottagare
Tekniska nämnden

Remiss Riktlinje för nödvattenförsörjning

Förslag till beslut

1. Tekniska nämnden beslutar att lämna remissvar till regionstyrelsen enligt nedan.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Sammanfattning

Riktlinjen för nödvattenförsörjning, framtagen av regionstyrelseförvaltningen och teknikförvaltningen, syftar till att tydliggöra ansvar, roller och planering vid störningar i dricksvattenförsörjningen. Riktlinjen baseras på lagstiftning, Livsmedelsverkets rekommendationer, erfarenheter från Gotlands vattenstörning 2023 och kriget i Ukraina. Den betonar att Regionens verksamheter ska kunna upprätthålla sin verksamhet i minst tre månader vid störningar. Ansvarsfördelningen följer principerna om ansvar, närhet och likhet, och riktlinjen konkretiserar arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser utan att tillföra nya ansvarsområden.

Enligt teknikförvaltningen kan avfallshantering ha en lägre prioritering eftersom det idag inte används dricksvatten vid avfallshanteringen, annars är prioriteringsordningen för nödvatten korrekt. Förvaltningen påpekar att ansvaret för att kunna upprätthålla verksamheter under tre månader bör kvarstå för berörda enheter.

När det gäller ansvarsfördelningen anser teknikförvaltningen att vissa punkter behöver förtydligas, som att specificera när nödvattenrutiner behövs och att lokalisering av nödvattentankar måste godkännas av samhällsbyggnadsförvaltningen.

Förvaltningens förmåga att hantera en dricksvattenstörning beror på tillgången till vatten i ledningarna. Om det inte finns vatten kan det uppstå problem med sanitetslösningar. Teknikförvaltningen föreslår att rutiner för sanitet utan vatten i ledningarna utvecklas och att planering för nödvattenförsörjning i fastigheter bör göras. Det krävs tydligare ansvarsfördelning kring nödvattentankar och hur distributionen ska organiseras.

Ärendebeskrivning

Riktlinjen för nödvattenförsörjning har tagits fram av regionstyrelseförvaltningens avdelning för beredskap och säkerhet tillsammans med teknikförvaltningens avdelning för vatten och avlopp.

Denna riktlinje tydliggör ansvar, roller och planeringsförutsättningar och föreslår en prioriteringsordning för nödvattenförsörjning, baserad på gällande lagstiftning, Livsmedelsverkets rekommendationer, erfarenheterna från Gotlands dricksvattenstörning 2023 och kriget i Ukraina.

Riktlinjen betonar att regionens verksamheter ska ha en uthållighet och förmåga att upprätthålla sin verksamhet i minst tre månader vid störningar i dricksvattenförsörjningen. Ansvarsfördelningen följer principerna om ansvar, närhet och likhet, där varje nämnd behåller sitt ansvar även vid samhällsstörningar

Riktlinjen tillför inga nya ansvarsområden utan konkretiserar arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser samt kontinuitetshantering, i linje med lagen om kommuners och regioners åtgärder vid extraordinära händelser (2006:544).

Det upprättades ett ärende för antagning av riktlinjen i regionstyrelsens arbetsutskott 25 november 2024, RS AU § 286. Ärendet återremitteras för att komplettera med yttrande från socialnämnden, hälso- och sjukvårdsnämnden och tekniska nämnden för att sedan återkomma till arbetsutskottet. Remisstiden är från den 17 januari till och med den 20 mars 2025. Teknikförvaltningen har begärt förlängning av remisstiden till den 27 mars 2025.

Regionstyrelseförvaltningen önskar särskilt svar på frågorna;

- Hur bedömer ni prioriteringsordningen för nödvatten som anges i riktlinjen?
- Är ansvarsfördelningen mellan olika aktörer och funktioner tydlig och praktiskt genomförbar enligt riktlinjen?
- Hur bedömer ni er förvaltnings förmåga att hantera en dricksvattenstörning under minst tre månader?

Nedan redovisas teknikförvaltningens remissvar på frågorna i ordning. Hänvisningarna är till riktlinjen för nödvattenförsörjning.

Fråga: Hur bedömer ni prioriteringsordningen för nödvatten som anges i riktlinjen?

Svar: Teknikförvaltningen anser att prioriteringsordningen är rätt. Det bör dock påpekas att prioriteringsklassernas graderingsnivåer inte fritar de berörda verksamheterna från ansvaret att planera för att kunna upprätthålla sin verksamhet under minst tre månader.

En synpunkt är att ordvalet ”sophantering” bör ändras till ”avfallshantering”. Dessutom kan avfallshantering ha en lägre prioritering eftersom det idag inte används dricksvatten vid avfallshanteringen. Risken är inte en miljörisk utan mer en hälsorisk.

Förvaltningen undrar också varför remissen inte har skickats till alla regionens nämnder?

Fråga: Är ansvarsfördelningen mellan olika aktörer och funktioner tydlig och praktiskt genomförbar enligt riktlinjen?

Svar: Under avsnitt 4, allmänt ansvar står det bland annat ” ta fram och säkerhetsställa verksamhetsspecifika nödvattenrutiner”. Förvaltningen föreslår

att det läggs till ”där det finns verksamhetsbehov av nödvattenrutin”. Under avsnitt 4, särskilt ansvar står ”identifiera lämpliga uppställningsplatser för nödvattentankar i samråd med berörda”. Förvaltningen kan lokalisera placering av nödvattentankar, men lokaliseringen måste godkännas av samhällsbyggnadsförvaltningen som äger marken. Förvaltningen anser att ansvarsfördelningen inte är tydlig vid extraordinär händelse.

Fråga: Hur bedömer ni er förvaltnings förmåga att hantera en dricksvattenstörning under minst tre månader?

Svar: Förmågan att hantera en dricksvattenstörning beror helt på om det finns vatten i ledningarna, som vid dricksvattenstörningen 2023, eller inte. Om det finns vatten i ledningen men det är inte godkänt som livsmedel, kan verksamheterna klara sig genom att koka vattnet för livsmedelbruk eller hämta vatten vid särskilda hämtställen.

Om det däremot inte finns något vatten i ledningarna, kan toaletterna inte användas, vilket leder till en annan fråga, nämligen ordna med tillfälliga lösningar för sanitet.

Teknikförvaltningen föreslår att det inom regionen upprättas rutiner för hantering av sanitet utan vatten i ledningar, för både de fastigheter som är anslutna det allmänna avloppsnät och enskilda fastigheter.

Teknikförvaltningens avdelning fastighetsförvaltningen förvaltar ca 500 byggnader och det är inte praktiskt möjligt att försörja samtliga med nödvatten. Därför behöver verksamheterna, eventuellt med hjälp av fastighetsförvaltningsavdelningen, ta fram planer med prioriteringar. Det överensstämmer helt med föreslagen ansvarsfördelning.

Teknikförvaltningen anser att det bör tydliggöras vem som ansvarar för nödvattentankar. Ska varje nämnd själva införskaffa och bekosta dessa, och hur kommer distributionen att organiseras?

Bedömning

Riktlinjen för nödvattenförsörjning är avgörande för att säkerställa effektiva förberedelser, god hantering och upprätthållande av Region Gotlands verksamheter vid dricksvattenstörningar.

Riktlinjen utgör ett ramverk som ska tydliggöra ansvarsfördelning, prioriteringar och planeringsförutsättningar för olika aktörer. Genom att planeringen bygger på att det finns planer och rutiner för tre månader skapas en robust grund för att hantera både korta och mer långvariga störningar.

I och med att tekniska nämnden med dess verksamheter (tex VA, avfall, försörjning och fastighet) i många delar utgör ett kritiskt beroende gentemot andra verksamheter är det av yttersta vikt att dessa kan bedrivas så långt som möjligt. Har tekniska nämnden en bra planering, resurser samt rutiner att hantera en dricksvattenstörning underlättar detta för hela det gotländska samhället.

Förvaltningen bedömer att avdelning för beredskap och säkerhet måste få ett ansvar för att följa upp att nödvattenplanen utarbetas och övningsverksamhet.

Barn- och genusperspektiv: Riktlinjen är i linje med barnkonventionens grundprinciper, exempelvis artikel 6. Barn kan bli särskilt utsatta vid samhällsstörningar (kriser och krig). Riktlinjen bidrar till ökad förmåga att hantera samhällsstörningar som i förlängningen bidrar till barnets bästa.

Landsbygdsperspektiv: Det är nästan lika många fastigheter som har enskilt vatten och avlopp som har sin försörjning från en allmän anläggning. De fastigheter som har enskilt vatten och avlopp finns på landsbygden på Gotland. I dagsläget ingår det inte i teknikförvaltningens uppdrag att ombesörja nödvatten till de fastigheter och det finns ingen beredskap att hantera dessa.

Ekonomisk konsekvensanalys: Bedömningen är att riktlinjen innebär nya åtaganden för teknikförvaltningen även om varje nämnd behåller sitt ansvar under en samhällsstörning. Beroende på beredskapsrelaterade åtgärders prioritering och dignitet som tilldelats inom ordinarie budgetram kan identifierade åtgärder under en samhällsstörning för att upprätthålla nämndens verksamhet komma att belasta nämnden ekonomiskt. Ekonomisk belastning kan även uppkomma för åtgärder som idag inte faller under nämndens uppdrag.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse teknikförvaltningen daterad 2025-03-18

Riktlinje för nödvattenförsörjning RS2024/2172 daterad 2024-11-07

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse RS 2024/2172
daterad 2024-11-07

RS AU § 286 Riktlinje för nödvattenförsörjning, sammanträdesdatum
2024-11-25

Teknikförvaltningen

Patric Ramberg
Teknisk direktör

Skickas till

registrator-rs@gotland.se, ärende RS2024/2172